

Işığını bulan ressam JOHN CRAXTON

Geçtiğimiz günlerde İstiklal Caddesi'nde mukim Meşher'de İngiliz ressam John Craxton'ın şimdiye kadar bütün dünyadaki en kapsamlı retrospektifi açıldı. Bir Vehbi Koç Vakfı kuruluşu olarak eski Arter'in konumunda 2019 yılında faaliyetlerine başlayan Meşher sanat dünyasında kendisine müstesna bir yer edindi. Türkiye'de çok bilinmeyen ama bir şekilde Türkiye'yle, Osmanlı'yla bağı olan sanatçılara yer vererek kendisine farklı bir kulvar seçti.

23 Temmuz'a kadar açık kalacak olan John Craxton: Işığın Peşinde başlıklı küratörlüğünü Ian Collins'in yaptığı sergide de benzer bir durum söz konusu. Craxton'ın bazı eserlerini sanat tarihi ve araştırmalarında daha önce görmüştüm ama detaylı incelediğim, bildiği, vakıf olduğum bir ressam değildi. Soğuk, kasvetli ve karanlık bir ülkeden bu kadar "renkli" bir ressamın çıkmış olması beni şaşırtmış ama üzerinde pek durmamıştım. Halbuki Craxton'ın son derece karanlık resimleri de varmış.

1922'de Londra'da dünyaya gelen Craxton 1946'da Atina'yı ziyaret eder. 1949'da ise yolunu İstanbul'a düşürür. 1953 ve 1963 yıllarında tekrar İstanbul'a gelir. İstanbul onun için büyüleyici bir şehirdir. 2500 yıllık tarihiyle, her köşesinde insanı şaşırtabilecek sürprizleriyle İstanbul'dan çok etkilenir. Ayasofya mozaikleri sanat anlayışında kökten bir değişime neden olur. Son İstanbul ziyaretini ise 1985 yılında yapar. Bri ziyaretinde ise Türkiye'nin Ege kıyılarını da dolaşır. Homeros'un peşinden Truva gider.

Craxton kendi ifadesiyle girdiği hiçbir sınavı kazanamamış, 6 okulu yarıda

bırakmış özgür bir kişiliğe sahiptir. Bunda yetiştirilme daha doğrusu yetiştirilmeme tarzının da etkisi büyük. Müzikle yakından ilgilenen ebeveynleri yer kazanmak ve geçim sıkıntısından kurtulmak için çocuklarını, ki toplamda 6 kardeşler, yatılı okullara, akrabalarının yanlarına, vaftiz ebeveynlerine, arkadaşlarına ve tanıdıklarının yanlarına

gönderirler. Bu çocuklar ilginç bir şekilde anne-babalarıyla hiç sorun yaşamazlar.

Böyle bir ortamda büyüyen Craxton için ebeveynlerinin aksine müziğe değil resme yönelir. 8 yaşındayken vaftiz annesinin yanında kalırken bahçeyi oyun oynamak için kazar ve Roma

döneminden kalma madeni para ve çömlek bulur. Bundan dolayı arkeoloji hep ilgisini çeker.

12 yaşındayken bir okul arkadaşının ailesinin yanında kalmak için İskoçya'ya gider ve burada, her zaman üzerinde etkisini hissedeceği El Greco'nun eserleriyle ama özellikle Alegori isimli tablosuyla karşılaşır.

Craxton her zaman Paris'e gitme hedefi olan bir ressamdır. Orada 20. yüzyılın en önemli ressamı Pablo Picasso'yla tanışmak ister. İlerleyen yıllarda bu isteğini gerçekleştirir.

1939 yılında İkinci Dünya Savaşı nedeniyle Paris'ten İngiltere'ye döner ama o Akdeniz'e gitmek istemektedir. Savaştan dolayı yedi yıl İngiltere'den çıkamaz. Bu dönemde yaptığı karanlık tablolarla kullandığı sembollerin çoğu savaş ve savaşın getirdiği yeni durumla alakalıdır.

Hiçbir akımla, hiçbir kimlikle anılmak istemez Craxton. Onun için önemli olan sanattır ama yazdığı bir mektupta "Hayat, sanattan daha önemlidir" diyecek kadar da hayatı ve yaşayışını

önemser.

Craxton'ın eserlerine renk ve ışın hakim olması Atina'ya gitmesiyle başlar. Çocukluğundan itibaren hep merak duyduğu Yunan kültürü onu derinden etkiler. İlerleyen yıllarda Girit adasında Hanya'ya yerleşir ve ömrünün büyük çoğunluğunu burada geçirir. Antik Yunan, Osmanlı, Akdeniz... hepsi bir aradadır.

İngiltere'de yaşadığı dönemde Lucian Freud'la aynı hamiye sahiptir ve ikilinin bazen aynı daireyi paylaşarak bazen aynı binada farklı evlerde oturarak ömrüleri boyunca sürecek bir dostluğu vardır.

Craxton'ın, örneklerinin sergide de görebileceğimiz, bir başka uğraşı ise kitap kapakları için resimler çizmektir. Bunda da son derece başarılı ve popülerdir.

Yunanistan'a yerleştiğinde İngiltere'de zaten tanınan ve bilinen, eserleri satılan bir sanatçıdır ama o yeni yerleştiği yerde daha sakin bir hayat yaşar. Sokakta karşımıza çıkabilecek sıradan bir kişinin resmini yapmak, balıkçılarla, çiftçilerle vakit geçirmek onun için önemlidir. Düzenli olarak traş olduğu berberinin portresini yapar ve traş ücreti olarak ona verir. Yıllar sonra berberin varisleri ellerindeki hazinenin farkına varınca çok şaşırırlar.

Sergiye, tıpkı Craxton gibi Ege'ye ve Ege kültürüne büyük önem veren fotoğraf sanatçısı Robert McCabe'in eserlerinin de eşlik etmesi iki sanatçının eserleri arasındaki benzerlikleri gösterdiği için bence önemli.

Serginin küratörü Ian Collins'in Craxton'la yaptığı ve uzun yıllara dayanan arkadaşlıklarının izlerini de iki yayın da eş zamanlı olarak çıktı. İlki Meşher tarafından yayımlanan serginin kataloğu, diğeri ise Ian Collins'in kaleme aldığı Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan Hayatın Lütüfları başlıklı kapsamlı biyografisi.

23 Temmuz'a kadar devam edecek sergiyi tüm sanatseverlere tavsiye ederim.